

STUDY OF DEVELOPMENT EFFECTIVE SPEECH RUBRİC

Uğur DEMİRCAN¹

Burcu KURNAZ²

Ali TÜRKEL³

Abstract

Developing speaking skills is one of the most basic aims of mother tongue teaching. One of the important stages in the development of speaking skill is evaluation. When the limited number of measurement tools related to the measurement of speaking skill in the literature are scanned, it is seen that have weaknesses from different aspects and criticisms draw to attention. Uncertainties or deficiencies regarding what the measured feature is or level score represents what draws attention in existing measurement tools. The aim of this study is to develop an effective speaking rubric that can be used in all types of speech, which deals with the features that should be found in the nature of an effective speech separately, gives clear feedback to the students about their performance, and provides a more objective measurement by defining each sub-skill level separately. This study is a survey-designed research aiming to develop an effective speaking rubric with high validity and reliability. The study group of the research consists of a total of 66 Fine Arts Education students studying at a state university in the spring semester of the

¹ Corresponding Author: Dr, Turkish Teacher, Ministry of National Education, ugurdemircan1990@hotmail.com, ORCID ID. orcid.org/0000-0002-4784-402X

² Dr., Turkish Teacher, Ministry of National Education, ORCID ID. orcid.org/0000-0001-8925-600X

³ Assoc. Prof. Dr , Dokuz Eylul University, Buca Education Faculty, ORCID ID. orcid.org/0000-0003-4743-8766

2017-2018 academic year and taking Oral Expression course. In the development of an effective speaking rubric, a literature review was conducted, and accordingly, an item pool was created, the opinions of experts in the field were consulted, and pre-test studies were carried out. Consisting of 21 items, the scale was developed as a triple rubric. The items used in the scale describe three different performance levels of the target behavior. In the application, the participants spoke in front of the audience, and the scoring was done by two different Turkish teachers. During the application, the participants spoke in front of the audience, and the scoring was done by two different Turkish teachers. Kappa Fit Analysis and Pearson Product-Moment Correlation test were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was seen that the change in the item scores of the participants from both raters was similar, there was a high level of positive correlation between the total scores, and it was concluded that the developed rubric was a valid and reliable measurement tool. The developed scale can also be used in other studies that require the measurement of speaking skills. In addition, it is recommended to use the scale for teachers and academicians in the assessment and evaluation phase of oral lecture courses.

Keywords: Rubric, speaking skills, assessment and evaluation, oral expression

Etkili Konuşma Rubriği Geliştirme Çalışması

Uğur DEMİRCAN⁴

Burcu KURNAZ⁵

Ali TÜRKEL⁶

Özet

Konuşma becerisini geliştirmek, anadili öğretiminin en temel amaçlarından biridir. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde önemli aşamalardan biri de değerlendirmedir. Alanyazındaki konuşma becerisinin ölçülmesine ilişkin sınırlı sayıda ölçme araçları tarandığında değişik yönlerden zayıflıkların ortaya çıktığı, eleştirilerin gündeme geldiği görülmektedir. Mevcut ölçme araçlarında ölçülen özelliğin ne olduğu ya da hangi düzey puanın neyi ifade ettiğine ilişkin belirsizlikler ya da eksiklikler dikkati çekmektedir. Dereceli puanlama anahtarıyla (rubrik) yapılacak ölçmenin bu belirsizliğin ortadan kaldırılmasına ya da en alt düzeylere çekilmesine katkı sağlayacağı

⁴ Sorumlu Yazar: Dr., Türkçe Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, ugurdemircan1990@hotmail.com, ORCID ID. orcid.org/0000-0002-4784-402X

⁵ Dr., Türkçe Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, ORCID ID. orcid.org/0000-0001-8925-600X

⁶ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, ORCID ID. orcid.org/0000-0003-4743-8766

düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı; tüm konuşma türlerinde kullanılabilir, etkili bir konuşmanın doğasında bulunması gereken özellikleri ayrı ayrı ele alan, öğrencilere performansları hakkında açık bir şekilde dönüt veren ve her alt beceri düzeyini ayrı ayrı tanımlayarak daha nesnel bir ölçme sağlayan bir etkili konuşma rubriği geliştirmektir. Bu çalışma, geçerliği ve güvenilirliği yüksek bir etkili konuşma rubriği geliştirmeyi amaçlayan tarama desenli bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılının bahar yarıyılında bir devlet üniversitesinde eğitim gören ve Sözlü Anlatım dersi almakta olan toplam 66 Güzel Sanatlar Eğitimi bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Etkili konuşma rubriğinin geliştirilmesinde sırasıyla alanyazın taraması yapılmış ve buna bağlı olarak madde havuzu oluşturulmuş, alanında uzman kişilerin görüşüne başvurulmuş, ön deneme çalışmaları yapılmıştır. 21 maddelik ölçek üçlü rubrik tipinde geliştirilmiştir. Ölçekte kullanılan maddeler hedef davranışın üç farklı performans düzeyini tanımlar niteliktedir. Uygulamada katılımcılar dinleyiciler karşısında konuşmuş, puanlama iki farklı Türkçe öğretmeni tarafından yapılmıştır. Verilerin analizinde Kappa Uyum Analizi ve Pearson Product-Moment Korelasyon testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların her iki puanlayıcıdan aldıkları madde puanları değişiminin benzer olduğu, toplam puanlar arasında da yüksek düzeyde pozitif bir korelasyon olduğu görülmüş ve geliştirilen rubriğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geliştirilen ölçek, konuşma becerisinin ölçülmesini gerektiren başka çalışmalarda da kullanılabilir. Aynı zamanda ölçeğin öğretmen ve akademisyenler için sözlü anlatıma yönelik derslerin ölçme ve değerlendirme aşamasında kullanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Dereceli puanlama anahtarı, konuşma becerisi, ölçme ve değerlendirme, sözlü anlatım

GİRİŞ

İnsan toplumsal bir varlıktır, bunun bir gereği olarak çevresindeki insanlarla iletişim kurma gereksinimi duyar. Türkçe Sözlük'te iletişim; duygu, düşünce, hayal veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılabilmesi, bildirişim, haberleşme, telekomünikasyon şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 1996: 1069). İletişimin en önemli ögesi olan dili anlama ve anlatma becerileriyle ilişkilendirdiğimizde çok geniş bir çerçevede ele almış oluruz. Bu çalışmada dil kavramı, anlatma becerilerinden biri olan ve Türkçe öğretim programında da yerini bulan konuşma becerisi ile olan ilişkisi açısından ele alınmıştır.

İnsanın sosyalleşmesinde önemli bir beceri olan konuşma, hayatın birçok alanını etkileyen ve yönlendiren bir özelliğe sahiptir. Konuşma, düşünce

dünyamızı dışarıya aktarmamızın birincil yoludur (Kıymaz & Doyumğaç, 2020; Koç, Kıymaz & Doyumğaç, 2020). Bu denli önemli bir beceri olan konuşmanın etkili şekilde yapılması kuşkusuz insan yaşamında birçok bakımdan yarar sağlamaktadır

Etkili bir konuşma; konuşmanın zihinsel ve fiziksel öğelerinin uyum içinde olmasıyla gerçekleşebilir. Bu bakımdan; dilbilgisi kuralları, dilin toplumsal yapısı ve söylem yetkinliğinin bir arada olması etkili konuşmanın ön koşullarıdır (Canale & Swain 1980). Bunun için konuşmada bilgilerin doğru aktarılması ve toplumsal iletişimin doğru biçimde sağlanması gerekmektedir (Brown & Yule, 1983). Yalçın (2002), etkili konuşmayı bir kimsenin başkaları karşısında, önceden plânlanmamış olsa bile duygu, dilek ve düşüncelerini etkili bir biçimde anlatma becerisi olarak tanımlamıştır. Temizyürek vd. (2011) ise etkili konuşmanın, konuşmacı tarafından kodlanan her türlü mesajın konuşma ilkelerine uygun olarak ve dinleyicinin en üst düzeyde etkilenmesini sağlayacak biçimde karşı tarafa iletilmesiyle meydana geldiğini belirtmiştir. Etkili konuşma farklı biçimlerde tanımlansa da alanyazında önemle vurgulanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konuşma becerisinin değerlendirilebilmesi için bir konuşmanın hangi boyutlardan ya da bileşenlerden oluştuğu ve iyi bir konuşmada bu boyut ve bileşenlerin taşınması gereken özelliklerin ne olduğunun saptanması gerekir. Türkçe anadili konuşucularının konuşma becerilerini değerlendirmede kullanılacak bir konuşma becerisi yeterlik çerçevesi bulunmadığını ifade eden Bozkurt'a göre (2017) konuşma becerisi değerlendirme çerçevesi içerik, söyleyiş, akıcılık, etkileşim ve dil yetkinliği boyutlarından oluşmalıdır.

Alanyazın tarandığında iyi bir konuşmanın taşınması gereken belli başlı nitelikler olduğu belirtilmektedir. Öncelikle konuşmanın bir amacının olması yanında içeriğinin inandırıcılığı ve güvenilirliği önemli hususlardır. Ayrıca konuşmanın hedef kitleye uygunluğu ve konuşmacının sesini ve beden dilini doğru ve etkili kullanabilmesi iyi bir konuşmanın önemli nitelikleri arasında yer almaktadır. Bu noktada konuşma becerisinin değerlendirilmesi de bu ölçütler doğrultusunda şekillenecektir.

1.Konuşmanın Amacı: Konuşma becerisinin doğru değerlendirilebilmesinin ilk koşulu konuşmanın belli bir amacının olup olmadığının saptanmasıdır. Her konuşma belli bir amaca yönelik olmalıdır. Bu doğrultuda diğer öğeler de bu amaca yönelik olmalı, konuşmayı bütünlemelidir.

2. Konuşmanın Güvenilirliği: İyi bir konuşmada içerik güvenilir bilgilere dayanmalıdır. Bu, etkili bir konuşmada içeriğin ön koşuludur. Dayanakları güvenilir olmayan bir konuşma etkili olamaz.

3. Konuşmanın İnanırcılığı: Konuşmada inanırcılık güvenilirlikle doğrudan ilişkili olmakla birlikte konuşmacının genel ve mantıksal düzenini de zorunlu kılar. Güvenilir bir içeriğe sahip bir konuşma, belli bir düzen akışında doğrudan konuşmanın inanırcılığına katkı sağlar. Belli başlı ana ve yardımcı düşünceler sunularak açıklamalarla ve görsellerle desteklenir.

4. Konuşmanın Hedef Kitleye Uygunluğu: Konuşmacı, konuşmanın amacına ulaşması için dinleyici kitlenin niteliğini dikkate almak durumundadır. Dinleyici kitlenin yaşı, dil düzeyi, ilgi alanı, eğilimleri, zihinsel düzeyi konuşmanın yapılandırılmasında göz önünde bulundurulmalıdır. Bu temel nitelikleri göz önünde bulundurmayan bir konuşmanın etkili olması olanaksızdır.

5. Konuşmacının Sesini ve Beden Dilini Doğru ve Etkili Kullanabilmesi: Sesini ayarlama, işitilebilir sesle konuşma, doğru sesletim yapma, gereksiz seslerden kaçınma, doğru vurgu-tonlama- duraklama yapma, jest ve mimiklerin anlama uyumu, sesin doğallığı 2006 Türkçe Öğretim Programında (MEB,2006) sesini ve beden dilini etkili kullanmayla ilgili olarak karşımıza çıkan unsurlardır. Ses ve beden diliyle ilgili bu öğelerin hem etkili bir konuşmada hem de konuşmanın değerlendirilmesinde mutlaka göz önünde bulundurulması gerekir. Bütün bu ses ve beden diliyle ilgili öğelerin varlığı, konuşmanın ikna ediciliğine katkı sunarak etkisini güçlendirir. Ayrıca dinleyici kitlesinin konuşmayı sıkılmadan dinlemesini sağlar.

Konuşma becerisi ile ilgili bir performansın değerlendirilmesi, bu becerinin tüm alt boyutlarının ayrı ayrı gözden geçirilmesini ve farklı performans düzeylerine karşılık gelen bir derecelendirme yapılmasını gerektirir.

Geçerliği yüksek bir ölçüm için performansa dayalı değerlendirme daha uygun olacaktır. Bileşenleri ve ölçütleri belirlenen iyi ve etkili bir konuşmanın ölçülmesi de önem taşıyan bir konudur.

Performans düzeylerini en iyi saptamanın yolu dereceli puanlama anahtarı (rubrik) kullanmaktır. Sezer'e göre (2005) öğretmenlerin rubrik kullanması onlara daha tutarlı ve nesnel bir puanlama yaptığını hissettirir. Konuşma becerisi gibi çok boyutlu yapıdaki performanslar değerlendirilirken nesnelliği yüzde yüz sağlayan bir araç olmasa da rubrik kullanarak ölçmede güvenilirliği sağlamak ve değerlendirmede kullanılan ölçütleri öğrencilere aktarmak, aynı zamanda kendi performansları hakkında onlara dönüt vermek daha kolay ve uygulanabilir olur. Bu nedenle etkili konuşma becerisinin ölçülmesinde de farklı ölçme araçlarıyla ya da somut ölçütlere dayanmadan yapılan ölçme yerine rubrik kullanmak daha anlamlı ve sağlıklı olacaktır. Konuşma becerisi gibi performansa dayalı süreçlerin rubrik ile ölçülmesi hem nesnellik hem de açık şekilde dönüt imkânı sunması bakımından oldukça faydalıdır ancak konuşma becerisinin ölçülmesinde zaten kısıtlı olan ölçme araçları tarandığında rubrik türünde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bozkurt ve Akkök (2019)'e göre Türkçe konuşma becerisinin değerlendirilmesiyle ilgili geliştirilen ölçek sayısı, bir elin parmaklarını geçmemektedir. Bu çalışmalar içinde ölçek geliştirme çalışmalarının sayısı daha azdır (Çintaş-Yıldız ve Yavuz, 2012; Kuzu ve Suna, 2012). Diğer çalışmalar ise ölçek geliştirme amaçlı yapılmamış olup, herhangi bir değişkenin konuşma becerisine etkisini ölçmek ya da konuşma becerisine ilişkin durum saptamak için veri toplama aracı olarak geliştirilen gözlem ve değerlendirme formlarıdır (Aykaç, 2011; Bulut, 2015; Erdem, 2012; Gürhan, 2013; Kartallıoğlu, 2015; Sallabaş, 2011; Temizkan ve Atasoy, 2015; Yüceer, 2014).

Etkili konuşma rubriğinin geliştirilmesinde önce alanyazın taraması yapılmış, Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan kazanımlar incelenmiş ve ardından madde havuzu oluşturularak, taslak bir rubrik geliştirilmiştir. Taslak ölçekle ilgili Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenleri ile Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan öğretim elemanlarından görüş alınmıştır. Uzman görüşüne başvurma ölçeğin kapsam geçerliğini test etmek için başvurulmuş mantıksal yollardan biridir.

Uzmandan beklenen taslak ölçekte yer alan maddeleri kapsam geçerliği bakımından değerlendirmesidir (Büyüköztürk, 2014: 180). Elde edilen bilgilerden yola çıkarak madde havuzu oluşturulmuştur. Maddeler oluşturulurken maddelerin yalın ve anlaşılır bir dilde olmasına, olumlu ve olumsuz ifadelerin olmasına, olgusal ifadelerin olmamasına ve bir maddenin birden fazla yargı barındırmamasına dikkat edilmiştir. Son hâlinde 21 madde bulunan ölçek üçlü rubrik tipinde geliştirilmiştir. Ölçekte kullanılan maddeler hedef davranışın üç farklı performans düzeyini karşılar niteliktedir. Deneme uygulaması yapıp, ölçeğe son şekli verildikten sonra uygulama aşamasına geçilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, geçerliği ve güvenilirliği yüksek, etkili konuşma becerisine yönelik bir rubrik geliştirmeyi hedefleyen tarama desenli bir araştırmadır. Çalışmanın genel amacına bağlı olarak araştırma soruları şu şekildedir:

1) Farklı puanlayıcılar tarafından Etkili Konuşma Rubriği ile yapılan puanlamada konuşmacıların aynı maddeden aldıkları puanlar arasındaki uyum hangi düzeydedir?

2) Farklı puanlayıcılar tarafından Etkili Konuşma Rubriği ile yapılan puanlamada konuşmacıların aldıkları toplam puanlar arasındaki uyum hangi düzeydedir?

Bu uyum düzeyleri, geliştirilen Etkili Konuşma Rubriğinin geçerlik ve güvenilirliği ile kullanılabilir bir ölçme aracı olup olmadığı konusunda kanıt oluşturacaktır.

Araştırma-Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılının bahar yarıyılında bir devlet üniversitesinde öğrenim gören ve "Sözlü Anlatım" dersini almakta olan toplam 57 Güzel Sanatlar Eğitimi bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemine bağlı kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine göre seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Uygulamada katılımcılar dinleyiciler karşısında en az 5 dakika süreyle konuşmuş, puanlama iki farklı Türkçe öğretmeni tarafından yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu puanlama neticesinde elde edilen veriler uygun kodlamalar yapıldıktan sonra SPSS (Statistical Package for the Social Sciences versiyon 24.0.0; SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) programına aktarılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde puanlayıcılar arasında her katılımcının madde puanları arasındaki değişimin ne kadar uyumlu olduğunu belirlemek amacıyla Kappa Uyum Analizi ve puanlayıcılar arasındaki toplam puanların korelasyonunu belirlemek amacıyla Pearson Product-Moment Korelasyon testi kullanılmıştır. Puanlayıcılar arası güvenirlilik belirlemede sıklıkla kullanılan Kappa istatistiği veya Kappa Uyum Ölçümü (Kappa Measure of Agreement), Cohen (1960) tarafından önerilmiş olup sınıflama düzeyinde puanlama yapan iki puanlayıcı arasındaki uyumun derecesini belirlemek için geliştirilmiştir (Cohen, 1960). Kappa istatistik değeri (κ) -1 ile +1 arasında değer alabilir ve $\kappa = +1$ ise iki puanlayıcının sonuçları tümüyle birbiri ile uyumludur şeklinde, $\kappa = 0$ ise iki puanlayıcının arasındaki uyum sadece şansa bağlıdır şeklinde ve $\kappa = -1$ ise iki puanlayıcının tümüyle birbirinin tersini değerlendirmektedir şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca κ istatistik değerlerinin pozitif olması, puanlayıcılar arasında tesadüfen çıkabilecek olası uyumdan daha yüksek düzeyde uyum olduğuna işaret etmektedir (Landis ve Koch, 1977).

BULGULAR

21 maddelik Etkili Konuşma Rubriği, Sözlü Anlatım dersini almakta olan Güzel Sanatlar Eğitimi bölümü öğrencilerinin etkili konuşma becerilerinin değerlendirilmesinde kullanılmış olup alanında uzman iki farklı Türkçe öğretmeni tarafından yapılan puanlamanın analizi sonucunda Tablo 1'de yer alan bilgilere ulaşılmıştır:

Tablo 1
Etkili Konuşma Rubriği ile Yapılan Puanlamaların Kappa İstatistiğiyle Hesaplanan Güvenirlilik Değerleri (N=57)

Puanlama Yapan Puanlayıcı Sayısı	Etkili Konuşma Rubriğinin Kategorileri	Kappa İstatistiği Değeri (κ)	p	Madde Uyum Sayısı /57
2	Mantıksal Bütünlük	1,000	0.000	57
	Düşünceyi Geliştirme Yolları	0,674	0.000	53
	Strateji Gereklere Uyum	0,424	0.001	49
	Beden Dili	0,468	0.000	39
	Kelime Anlamı	1,00	0.000	57
	Göz Teması	0,258	0.030	37
	İşitilebilirlik	0,643	0.000	46
	Telaffuz	0,531	0.000	49
	Akıcılık	0,418	0.000	38
	Tonlama	0,274	0.037	45
	Standart Türkçe	0,661	0.000	56
	Vurgulama	0,233	0.025	32
	Gereksiz Hareketler	0,244	0.025	41
	Tekrara Düşme	0,659	0.000	50
	Yapmacıklık, Taklit, Özenti	0,490	0.000	48
	Jest-Mimik Uyumu	0,473	0.000	43
	Türkçe Kuralları	0,450	0.000	51
	Yabancı Sözcük Kullanımı	0,367	0.001	48
	Atasöz, Deyim, Söz Sanatları	0,230	0.005	29
	Süre Kullanımı	0,372	0.002	40
Nefes	0,409	0.000	43	

Elde edilen kappa katsayısı (κ) değerlerini yorumlamak için Landis ve Koch, aşağıdaki sınıflandırmayı geliştirmiş olup κ değeri;

< 0 ise şansa bağlı olabilecek uyumdan daha kötü uyum olması,

0.01 – 0.20 arasında ise önemsiz düzeyde uyum olması,

0.21 – 0.40 arasında ise zayıf düzeyde uyum olması,

0.41 – 0.60 arasında ise orta düzeyde uyum olması,

0.61 – 0.80 arasında ise iyi düzeyde uyum olması,

0.81 — 1.00 arasında ise çok iyi düzeyde uyum olması anlamına gelmektedir.

Verilen bu sınıflandırma kapsamında Tablo 1’de verilen Kappa uyum analizi sonuçları değerlendirildiğinde;

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin Mantıksal Bütünlük kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında çok iyi düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=1,00$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 57/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin Düşünceyi Geliştirme Yolları kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında iyi düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,67$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 53/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin Strateji Gereklere Uyum kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında orta düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,42$; $p=0.001$; katılımcı uyum sayısı: 49/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin Beden Dili kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında orta düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,47$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 39/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin Kelime Anlamı kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında çok iyi düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 1,00$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 57/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin Göz Teması kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında zayıf düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,26$; $p=0.030$; katılımcı uyum sayısı: 37/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **İşitilebilirlik** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **iyi** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,64$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 46/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Telaffuz** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **orta** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,53$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 49/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Akıcılık** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **orta** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,42$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 38/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Tonlama** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **zayıf** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,27$; $p=0.037$; katılımcı uyum sayısı: 45/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Standart Türkçe** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **iyi** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,66$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 56/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Vurgulama** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **zayıf** düzeyde bir uyumun olduğunu

ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,23$; $p=0.025$; katılımcı uyum sayısı: 32/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Gereksiz Hareketler** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **zayıf** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,24$; $p=0.025$; katılımcı uyum sayısı: 41/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Tekrara Düşme** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **iyi** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,66$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 50/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Yapmacıklık, Taklit, Özenti** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **orta** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,49$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 48/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Jest-Mimik Uyumu** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **orta** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,47$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 43/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Türkçe Kuralları** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **orta** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,45$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 51/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Yabancı Sözcük Kullanımı** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **zayıf** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı

bulunduğunu göstermektedir ($\kappa = 0,37$; $p=0.001$; katılımcı uyum sayısı: 48/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Atasözü, Deyim, Söz Sanatları** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **zayıf** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,23$; $p=0.005$; katılımcı uyum sayısı: 29/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Süre Kullanımı** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **zayıf** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,37$; $p=0.002$; katılımcı uyum sayısı: 40/57).

İki puanlayıcının verdikleri puanlar arasındaki uyumu elde etmek amacıyla Etkili Konuşma Rubriğinin **Nefes** kategorisi için hesaplanan Kappa değeri; iki puanlayıcı arasında **orta** düzeyde bir uyumun olduğunu ve bu uyumun da istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğunu göstermektedir ($\kappa=0,41$; $p<0.001$; katılımcı uyum sayısı: 43/57).

Her iki puanlayıcının Güzel Sanatlar Eğitimi bölümü öğrencilerinin performansları hakkında işaretledikleri madde düzeylerine göre düşükten yükseğe 1-2-3 ile çarpılarak katılımcıların toplam puanları elde edilmiştir. Elde edilen bu toplam puanlar arasındaki ilişki Pearson Product-Moment Korelasyon testi ile incelenmiştir. Korelasyon katsayısı $r<0.2$ ise çok zayıf ilişki ya da korelasyon yok 0.2-0.4 arasında ise zayıf korelasyon 0.4-0.6 arasında ise orta şiddette korelasyon 0.6-0.8 arasında ise yüksek korelasyon $0.8>$ ise çok yüksek korelasyon olduğu yorumu yapılır. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda; birinci puanlayıcının öğrencilere verdiği toplam puanlar ile ikinci puanlayıcının öğrencilere verdiği toplam puanlar arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir korelasyonun olduğu, birinci puanlayıcının öğrencilere verdiği toplam puanlar arttıkça ikinci puanlayıcının öğrencilere verdiği toplam puanların da arttığı ve bu doğrusal ilişkinin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($r_s = 0.733$, $p < 0.001$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tartışma

Yapılan alanyazın taramasında konuşma becerisini ölçen farklı ölçme araçlarına rastlanmıştır, bu çalışma kapsamında geliştirilen *Etkili Konuşma Rubriği* sözü edilecek olan ölçme araçlarından bazı yönlerden ayrılmaktadır.

Bozkurt'a göre (2017) Türkçe anadili konuşucuları için oluşturulan ya da uyarlanan 28 ölçeğin 19'u dereceli (likert), 5'i kontrol listesi ya da gözlem formu, 4'ü rubrik (dereceli puanlama anahtarı) şeklindedir. Rubrik şeklinde oluşturulan 4 ölçeğin hiçbirinde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmazken, sadece ikisinde uzman görüşüne başvurulmuştur.

Bozkurt ve Akkök (2019), tarafından geliştirilen Konuşma Becerisi Derecelendirme Ölçeği çalışmasında uzman görüşüne başvurulmuş ve uzmanların puanlamalarına göre Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI) hesaplanmıştır. Çalışmada kapsam geçerliği haricinde diğer geçerlik ve güvenirlik hesaplamalarıyla ilgili veriler yer almamaktadır. Yazarların da belirttiği gibi çalışma uygulama verisi içermeme yönünden kısıtlıdır. Geliştirilen 27 maddelik ölçek ise bütünüyle rubrik olmaması, Etkileşim-Sunum bölümündeki son 13 maddesinin 4'lü likert tipi olması nedeniyle rubriğin amacına hizmet etmemesi bakımından eleştirilebilir. Likert tipindeki maddeler performans düzeylerini açıkça belirtmediğinden rubriğin geliştirilme amacıyla örtüşmemektedir; çünkü rubrik türündeki ölçme araçlarının geliştirilmesindeki en önemli amaçlardan biri, performans düzeylerinin açıkça tanımlanmasıdır. Ölçeğin kapsam geçerliğinin sağlanması, konuşma becerisinin değerlendirilmesine yönelik geliştirilecek diğer ölçekler için "başvuru çerçevesi" özelliği taşıması olumlu olarak değerlendirilebilir.

Yüceer ve Doğan (2021), tarafından Türkçe öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerini değerlendirmek üzere yapılan çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından hazırlıksız konuşmaya yönelik analitik rubrik geliştirilmiştir. Geliştirilen rubriğin geçerliği için uzman görüşü alınmış, güvenirliği ise puanlayıcılar arasındaki toplam puanların uyumunu belirleyen Kendall W testi ile saptanmıştır. Burada maddelerin güvenirlik hesaplamasının yapılmaması,

yalnızca toplam puanların uyumunun güvenilirlik kanıtı olarak kullanılması eleştirilebilir. Aynı zamanda ölçek ses, beden dili ve konuşma düzeni ana başlıklarında yer alan toplam 11 maddeden oluşmaktadır. Tekrara düşmeme, gereksiz hareketlerden kaçınma, vurgulama, ölçünlü dil kullanımı, kelimeleri anlamına uygun kullanma gibi etkili bir konuşmanın temel bileşenleri bu ölçeğin maddelerinde yer almamaktadır. Bu da ölçülmek istenen özelliğin eksik ölçülmesine, kapsam geçerliğinin düşmesine neden olmaktadır. Ölçeğin yalnızca hazırlıksız konuşmalar için geliştirilmiş olması ise kullanışlılık bakımından bir kısıtlama getirmektedir.

Yaşar (2017), kavram karikatürlerinin ilkokul 3. Sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilmiş 28 maddelik *Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği* isimli ölçme aracını kullanmıştır. Ancak ölçeğin puanlamasında "Hiç Gözlenmedi (1), Gözlenmedi (2), Kısmen Gözlendi (3), Gözlendi (4), Tamamen Gözlendi (5)" şeklinde gözlem formu özelliği taşıyan puanlama sistemi kullanılmıştır. Bu da rubriğin performans düzeyini açıkça tanımlaması özelliğine uygun değildir.

Bu çalışmada geliştirilen ölçek ise geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması ve tüm konuşmalar için genel bir ölçme aracı olması yönleriyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Konuşma becerisine yönelik geliştirilen ölçeklerin kimileri de yeterli kapsam geçerliğine sahip değildir. Konuşma becerisinin tüm bileşenleri ölçekte yer almamaktadır. Konuşma Becerisi için Dereceli Puanlama Anahtarı (MEB, 2007) 3'lü rubrik şeklinde geliştirilmiş 7 maddeden oluşan bir ölçektir. Konuşmada akıcılık, konuşmaya başlama, konuşmayı bitirme, kitleye uygunluk, mekân seçimi, beden dilini kullanma, hitabeyi destekleme şeklinde maddelerden oluşan ölçeğin kapsam geçerliği; konuşma becerisinin diğer bileşenleri düşünüldüğünde yetersiz olarak değerlendirilebilir.

Dil becerilerinin ölçülmesi karmaşık süreçler olduğu için rubrik kullanımı son derece önemlidir. Yabancı dil eğitiminde de konuşma becerisinin ölçülmesinde rubrik ve süreç değerlendirmesine olanak veren diğer ölçme araçlarının kullanılması yarar sağlayacaktır. Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) ve uygulaması niteliğindeki Avrupa Dil Gelişim Dosyasının,

öğrencilerin konuşma becerisi üzerindeki etkililiğinin araştırıldığı çalışmada OBM'ye göre hazırlanan konuşma becerisi dersi programının geleneksel yöntemle göre daha başarılı olduğu saptanmıştır (İşisağ ve Demirel, 2010). OBM'nin yabancı dil öğretimine kazandırdığı en önemli kavramlardan biri kendini değerlendirmedir.

Sonuç

Etkili Konuşma Rubriği adıyla geliştirilen ölçek alanda gereksinim duyulan, konuşma becerisinin ölçülmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Rubrik şeklinde geliştirilmiş olması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılmış olması, tüm konuşma türlerinde kullanılabilir olması ve kapsam geçerliğinin özenli olması bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayırmaktadır.

Öneriler

Öğretmenlerin dereceli puanlama anahtarı (rubrik) kullanması daha nesnel bir ölçme ve değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Özellikle dil becerileri gibi çok yönlü bileşenlerden oluşan becerilerin ölçülmesinde, her bileşen için ayrı ayrı karar verebilmek adına rubrik kullanımı son derece önemlidir. Etkili konuşma rubriği kapsam geçerliği, güvenilirliği yüksek bir ölçme aracı olarak öğretmenler ve araştırmacılar tarafından kullanılabilir.

Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim (1, 2, 3 ciltler)*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

Akyol, H. (2010). *Türkçe öğretimi yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Bozkurt, B. Ü. (2017). Türkçe Anadili Konuşucuları İçin Konuşma Becerisi Değerlendirme Çerçevesi Önerisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 924-947.

Bozkurt, B. Ü., Arıca Akkök, E. (2019). Anadili Türkçe olan yetişkin konuşucular için konuşma becerisi derecelendirme ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 18(1).

- Bulut, K. (2015). *Mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma beceri ve kaygılarına etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Soyal bilimler için veri analizi el kitabı*.(19. baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Canale, M., Swain, M. (1980). Theoretical bases of com-municative approaches to second language teaching and testing. *Applied linguistics*, 1(1), 1-47.
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37-46.
- ÇintaşYıldız, D., Yavuz, M. (2012). Etkili konuşma ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Studies*, 7 (2), 319-334.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: İstanbul.
- Erdem, A. (2012). *Yapılandırmacı karma öğrenme ortamlarının dinleme ve konuşma becerilerine etkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- Gürhan, D. (2013). *Ses eğitimi çalışmalarının politikacıların konuşma becerilerine etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- İşisağ, K. U., Demirel, Ö. (2010). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).
- Kartallıoğlu, N. (2015). *Bilişsel farkındalık stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

KAYNAKLAR

IJLER

International Journal of Language and Education Research

Volume 5/Issue 2, August 2023

- Kıymaz, M. S., & Doyumğaç, İ. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının dinlediklerinden hareketle hazırlıksız konuşma başarıları: Karma yöntem araştırması. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 8(4).1049-1070.
- Koç, R., Kıymaz, M. S., & Doyumğaç, İ. (2020). Daha etkili konuşmak için öneriler. M. N. Kardaş (Ed.), *Konuşma eğitimi içinde* (s. 185-201). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kuzu, T., Suna, H. E. (2012). Öğretmen adaylarına yönelik hazırlıklı konuşma ölçeği geliştirme çalışması. M. Aksan ve (Ed.) 5. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı Bildiriler (ss.139-147). Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Landis J.R., Koch G.G. (1997). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*. 33: 159-74.
- Maden, S. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*, 44, 145-154.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara.
- MEB (2007). *Sosyal bilimler lisesi diksiyon ve hitabet dersi taslak öğretim programı*. Ankara.
- Orhan, S. (2010). *Görsellerle desteklenmiş altı şapka düşünme tekniğinin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmesine etkisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özbay, M. (2005). Sesle ilgili kavramlar ve konuşma eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(168), 116-125.
- Özkirimli, A. (1994). *Dil ve anlatım*. Ankara: Ümit yayıncılık.
- Öztürk, A. (1997). *Tiyatro dersinin öğretmen adaylarındaki sözel iletişim becerilerine etkileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Sallabaş, M. E. (2011). Aktif öğrenme yönteminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Sargın, M. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerinin değerlendirilmesi. Muğla: Muğla Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*
- Sezer, S. (2005). Öğrencinin akademik başarısının belirlenmesinde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak rubrik kullanımı üzerinde bir araştırma. *Pamukkale üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 18(18), 61-69.
- Sim J., Wright C.C., The kappa statistic in reliability studies: use, interpretation, and sample size requirements. *Physical therapy*. 2005; 85: 257-68.
- Taşer, S. (2000). *Örneklerle konuşma eğitimi*, İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- TDK(1996). *Büyük Türkçe sözlük*.
- Temizkan, M. ve Atasoy, A. (2016). Konuşma becerisinde aşamalı gelişim modelinin etkililiği üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (34), 78-97.
- Temizyürek, F., Erdem, İ., & Temizkan, M. (2011). *Konuşma eğitimi: sözlü anlatım*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yalçın, A., Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri: Yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaşar, Z. (2017). Kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2008). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yüceer, D. (2014). Türkçe öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yüceer, D., Doğan, Y. (2021). Türkçe Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri Üzerine Bir Araştırma. *Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 81-103.

Retrieved from
<https://dergipark.org.tr/en/pub/mrefdergi/issue/64326/946383>